

F.t. beslutn. om en iværksætterpolitik

Beslutningsforslag nr. B 88. Fremsat den 19. marts 1980 af Fogh Rasmussen (V), Arne Christiansen (V), Christophersen (V), Ellemann-Jensen (V) og Jens Peter Jensen (V)

Forslag til folketingsbeslutning om en iværksætterpolitik

Folketinget opfordrer regeringen til efter følgende retningslinjer at fremsætte forslag, der kan lette mulighederne for at starte nye virksomheder:

1) Der nedsættes et iværksætterråd med repræsentanter for relevante erhvervsorganisationer og offentlige institutioner. Til rådet knyttes et sekretariat, hvis opgave skal være at koordinere en samlet indsats med henblik på at stimulere interessen for at nystarte private erhvervsvirksomheder.

2) På de gymnasiale uddannelser med erhvervsfagligt sigte samt de videregående teknisk/økonomiske uddannelser skal der tilbydes undervisning i emnet »etablering og drift af egen virksomhed«.

3) Gennem de teknologiske institutters etableringstjeneste formidles en rådgivningsstøtte, hvor lærere og elever ved højere læreanstalter kan indgå i et etableringsprojekt sammen med en potentiel iværksætter. Projektets formål skal være at bistå iværksætteren med at analysere grundlaget for etableringen af egen virksomhed.

4) De regionale teknologiske informationscentres etableringstjeneste udbygges med det formål at yde iværksætteren konsulentbistand på lempelige vilkår til at løse juridiske, økonomiske og tekniske problemer ved start

og drift af egen erhvervsvirksomhed.

5) Der oprettes en »Ungdommens Etableringsfond«, hvis formål er at yde etableringslån på særlig lempelige vilkår til unge, der etablerer sig med egen virksomhed for første gang.

6) Der indføres adgang til forlods afskrivning efter investeringsfondsloven og etableringskontoloven, når en skatteyder anskaffer et afskrivningsberettiget aktiv ved investering på kommanditbasis, forudsat at de forlods afskrivninger ikke kan overstige de skattemæssige afskrivninger, der i øvrigt kan foretages efter skattelovgivningen.

7) Det beløb, der i henhold til § 6 i lov om etableringskonti kan frigives skattefrit ved start af egen virksomhed, forhøjes fra 5.000 kr. til 15.000 kr.

8) Der foretages en samordning og administrativ forenkling af indbetalingerne til kildeskattedirektoratet, toldvæsenet, ATP, AER, LG, Uddannelsesfond og diverse lovpligtige forsikringer.

9) I samarbejde med uddannelsesinstitutionerne, de faglige organisationer og erhvervslivets organisationer gennemføres en oplysningskampagne over for unge under uddannelse og yngre lønmodtagere om de tilbud, der står til rådighed for dem, der vil starte egen virksomhed.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Danmark har en iværksættertradition. Dansk erhvervsliv er præget af virksomheder, der er startet i det små af enkeltpersoner, og som efterhånden har vokset sig større.

Der er efterhånden gennemført flere undersøgelser af iværksætternes forhold, så det er muligt at give et signalement af den typiske iværksætter. En type har altid haft som højeste ønske at starte egen virksomhed. En anden type udgøres af mennesker, som tilfældigt kommer i gang, f. eks. fordi den virksomhed, de er ansat i, lukker. En tredje type starter, fordi de simpelt hen ikke har andre muligheder, f. eks. fordi de har svært ved at tilpasse sig som ansatte.

Det er vigtigt for samfundet at fastholde den iværksættertradition. Dels er iværksætterne en kilde til konstant fornyelse af erhvervslivet til gavn for produktion og beskæftigelse. Dels byder de mindre virksomheder på en række smådriftsfordele. De er meget fleksible og kan hurtigt omstille sig til ændrede konjunkturer. Uden iværksætterne ville samfundet stagnere.

Men forskellige faktorer i samfundsudviklingen truer med at indskrænke »produktionen« af iværksættere. Undersøgelser af iværksætternes motiver til at starte en virksomhed tyder på, at iværksætteren ofte har et forbillede i den nærmeste familie. Efterhånden som antallet af selvstændige erhvervsdrivende falder, vil færre og færre børn og unge vokse op i miljøer, hvor det føles naturligt at etablere egen virksomhed.

Videre viser undersøgelserne, at forlængelsen af uddannelsestiden hæmmer iværksættertrangen. Det skyldes dels, at iværksætterne er ældre, når de forlader uddannelsessystemet, hvorfor de måske har stiftet familie m. v., som afskrækker fra at gå ind i det usikre, som opstart af egen virksomhed er. Dels at uddannelsernes form og indhold i stadig højere grad lægger op til, at de færdiguddannede skal være lønmodtagere.

Endelig vokser kravene til nystarternes produktionsudstyr samt samfundets krav om investering i

en vidtgående afprøvning af nye produkter inden markedsføring. Begge dele øger kapitalkravet; men samtidig hæmmer det høje skattetryk mulighederne for at foretage en personlig opsparing. Hertil kommer de mange offentligt pålagte administrative byrder, som forlignes dårligt med iværksætterens kreativitet og udfoldelsestrang.

Hvis iværksættertraditionen skal holdes i live og styrkes, må samfundet derfor skabe et erhvervsklima, der i højere grad beforder udviklingen af iværksættere.

Men det er vigtigt, at denne indsats tilrettelægges på iværksætternes præmisser. At gennemføre en samlet iværksætterpolitik, der forsøger at institutionalisere etableringen af nye virksomheder, vil stride grundlæggende imod selve iværksætterens natur. Opgaven er alene at skabe de rigtige rammer, så vil iværksætterne gro frem af sig selv.

Dette forslag til folketingsbeslutning skitserer en sådan iværksætterpolitik i ni punkter.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad nr. 1

Det er tanken, at iværksætterrådet skal være et rådgivende udvalg under industriministeren. Rådets opgave bliver alene at følge den lovgivning, der har betydning for etableringen af nye virksomheder samt generelt at stille forslag, der kan forbedre mulighederne for start af virksomheder.

Som repræsentanter i iværksætterrådet vil det være naturligt bl. a. at medtage hovederhvervsorganisationer som Håndværksrådet, Grosserer-Societetet, Industrirådet, Butikshandelens Fællesråd, Liberale Erhvervs Råd, samt Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Under iværksætterrådet etableres et sekretariat til at varetage de administrative opgaver i forbindelse med rådets virksomhed. Desuden skal sekretariatet være ansvarlig for en koordinering af iværksætterpolitikken. I øjeblikket er indsatsen over for iværksætterne ikke koordineret under en samlet instans. Anlægsfinansieringen administreres af direktoratet for egnsudvikling, og konsulentbi-

stand m. v. henhører under teknologistyrelsen. Imidlertid udgør bistand til iværksættere en specifik problemkreds, hvorfor det er hensigtsmæssigt at koordinere administrationen. Dertil kommer, at der påregnes gennemført oplysningskampagner m. v., som mest hensigtsmæssigt kan styres fra iværksætterrådets sekretariat.

Ad nr. 2

Uddannelsessystemet udgør en barriere for iværksætterne, som forstærkes i takt med uddannelsesetidens længde og uddannelsernes stigende teoretisering. Tidligere var mesterlæren den almindelige faglige uddannelse, og det er ubestrideligt, at mesterlæren »producerede« mange iværksættere, der startede egne håndværksvirksomheder. Inden for en del fagområder afløses mesterlæren nu af EFG-uddannelsen, der ikke i samme grad som mesterlæren »producerer« iværksættere. For at råde delvis bod herpå foreslås det at indlægge kurser på bl. a. EFG-uddannelsens 2. del i etablering og drift af egen virksomhed.

Også på de højere læreanstalter bør der tilbydes undervisning i at etablere egen virksomhed. Ud over at repræsentere en anvendelsesorienteret undervisning vil sådanne kurser bidrage til at bryde den tradition, at folk med en akademisk uddannelse ikke beskæftiger sig med etablering af egen virksomhed eller med de små virksomheders problemer i det hele taget. I USA f. eks. er det meget almindeligt, at universiteterne udbyder kurser som de nævnte.

Ad nr. 3

Et af iværksætterens store problemer i startfasen er at få undersøgt, om der overhovedet er basis for at starte en virksomhed. Det kræver en analyse af juridiske, driftsøkonomiske og markedsmæssige forhold; men i reglen vil iværksætteren vige tilbage for at søge – en ofte dyr – rådgivning hos private konsulentfirmaer, advokater m. v.

Allerede i denne fase ligger der således en barriere, som skal overvindes. For mange iværksættere kommer skævt i gang, fordi de har forsømt foranalysen. Derfor må der tilbydes en gratis rådgivning til den iværksætter, som er i gang med at undersøge mulighederne for start af en virksomhed.

I USA er der under den såkaldte »small-business-administration« tilknyttet 20.000 studerende og 2.000 lærere fra højere læreanstalter, som er klar til at løse specialopgaver for små virksomheder.

Tilsvarende kunne der herhjemme gennem etableringstjenesten formidles en rådgivningsstøtte, hvor lærere og elever kan indgå i et etableringsprojekt sammen med en potentiel iværksætter. Sådanne projekter kan være værdifulde indslag i undervisningen og evt. danne baggrund for specialopgaver m. v.

Denne gratis rådgivningsstøtte skal ikke ses som en konkurrent til bestående privat og offentlig rådgivningsvirksomhed. Tværtimod er det tanken, at rådgivningsstøtten skal stimulere iværksætterens interesse for at bruge egentlig teknologisk service.

Ad nr. 4

Når iværksætteren efter forundersøgelserne har besluttet sig til at starte, opstår det problem, at han skal formulere sine ideer over for pengeinstitutter og andre, som vil sætte penge i nystartede virksomheder. Ofte falder det iværksætteren svært, fordi han har en teknisk og ikke en juridisk-økonomisk uddannelse. Iværksætteren har derfor brug for bistand til at beskrive sit projekt.

Dertil kommer de krav, der stilles til såvel produkt som produktionsanlæg med ansøgning om godkendelse og tilladelser.

Der findes rådgivere til at klare disse problemer, men meget ofte vil iværksætteren starte på et så spinkelt kapitalgrundlag, at omkostningerne til at engagere de relevante specialister kan virke hæmmende på hans initiativ.

Derfor må der ske en udbygning af den etableringstjeneste, som i dag er opbygget under de teknologiske institutter i tilknytning til det såkaldte Projekt Erhvervsudvikling. Modellen kan f. eks. være, at der tilbydes 25–30 timers gratis konsulentassistance. Hvis der er grundlag for at gå videre i et etableringsprojekt, kan der tilbydes yderligere 50–60 timer til nedsat takst. Først derefter skal iværksætteren betale fuldt konsulenthonorar.

Der bør være mulighed for, at private konsulenter kan tilknyttes etableringstjenesten.

Ad nr. 5

Samfundets produktionsapparat består dels af en fysisk kapital, dels af en menneskelig kapital. Den menneskelige kapital er opbygget gennem uddannelse, erfaring m. v.

Gennem hel eller delvis gratis undervisning på de højere læreanstalter får den langvarigt uddannede så at sige sit produktionsapparat foræret af samfundet. En del af leveomkostningerne i studie-

tiden finansieres dog ved optagelse af statsgaranterede studielån.

Den, der ikke gennemfører en længerevarende, teoretisk uddannelse, men i stedet tager en kort, faglig uddannelse og derefter etablerer egen virksomhed, må derimod selv betale for sit (fysiske) produktionsapparat.

Til delvis kompensation for denne ulighed foreslås oprettet en »Ungdommens Etableringsfond«, der inden for en vis ramme skal tilbyde iværksætterne anlægsfinansiering på særligt lempelige vilkår. Allerede i dag kan der i særlige tilfælde ydes statslån til etablering under den såkaldte håndværkerlåneordning. Men dels er midlerne til etableringslån for små, dels vil det indebære en administrativ fordel at adskille etableringslåne fra de øvrige lån, der fortrinsvis ydes til de bestående virksomheders rationalisering og udvidelse.

Det foreslås herefter, at håndværkerlåneordningen forbeholdes lån til bestående virksomheder.

Ad nr. 6

Det er svært for iværksætteren at fremskaffe kapital til at starte sin virksomhed med. På grund af den høje marginalbeskatning er der kun begrænsede muligheder for at lægge penge til side.

Ved opsparring på etableringskonti er der dog mulighed for at opbygge en vis egenkapital; men den typiske iværksætter sparer nok ikke op i en længere årrække på en etableringskonto, da det ofte er en ren tilfældighed, at han starter for sig selv.

Derimod har det indtil 1. januar 1980 været ret almindeligt, at også lønmodtagere, der ikke har påtænkt at etablere egen virksomhed, benyttede sig af adgangen til skattefrie hensættelser på etableringskonto. I stedet blev midlerne så brugt til køb af anparter i hotelbyggeri, rederivirksomhed m. v.

Efter 1. januar er det kun muligt at bruge etableringskontomidler til etablering af egen virksomhed.

Derved går en risikovillig kapital tabt for erhvervslivet. Det må formodes, at masser af mennesker er villige til at sætte penge i finansiering af nystartede virksomheder – blot skal disse »passive« etableringskonti- og investeringsfondshavere bringes sammen med iværksætterne. Derfor foreslås, at der genindføres adgang til forlods afskrivning på kommanditanparter, forudsat at de forlods afskrivninger ikke kan overstige de skattemæssige afskrivninger, der i øvrigt kan foretages efter skatlovgivningen.

Virksomhederne kunne så opbygges på anparts- eller kommanditbasis. Herved løses iværksætterens kapitalproblemer og ejendomsretten spredes.

Ad nr. 7

Selv om de fleste iværksættere starter spontant, så er der dog mange, som igennem lang tid forbedrer en etablering. For disse bør fordelene ved at opbygge en egenkapital være større. I henhold til loven om etableringskonti kan der årligt skattefrit indskydes 20 pct. af indskyderens nettolønindtægt, dog mindst 500 kr. på en etableringskonto.

Midlerne kan frigives ved etablering af egen virksomhed. Etablering anses at have fundet sted, når den samlede anskaffelsessum for de til brug for virksomheden anskaffede formuegoder overstiger 30.000 kr. Når etablering har fundet sted, kan 1/3 af indskuddene, dog højst 5.000 kr., frigives uden virkning for den skattepligtige indkomst. Den resterende del af indskuddet frigives mod forlods afskrivning på det anskaffede aktiv. For at gøre det mere attraktivt at indskyde på etableringskonto og for at styrke den nyetableredes likviditet foreslås at forhøje det beløb, der kan frigives skattefrit fra 5.000 kr. til 15.000 kr., når etableringskontomidlerne benyttes til etablering af egen virksomhed. Denne forøgelse af det skattefrie frigivelsesbeløb er ydermere velbegrundet, fordi grænsen på 5.000 kr. har været fastholdt uændret siden 1965.

Ad nr. 8

De tidligere omtalte iværksætterundersøgelser viser, at de mange administrative pligter, som det offentlige pålægger de erhvervsdrivende, udgør en særlig barriere for iværksættelsen af nye produktioner. Iværksætternaturen forliges dårligt med de mange administrative rutiner. Derfor foreslås en samordning og forenkling af en række indbetalinger, som virksomhederne i dag skal foretage til det offentlige. Tanken er, at de nævnte bidrag indbetales samlet til en instans, der herefter fordeles indbetalingerne på de rette modtagere.

Ad nr. 9

Som nævnt under de almindelige bemærkninger vil flere og flere unge fremover vokse op i miljøer, hvor kendskabet til start og drift af egen virksomhed er beskedent.

I den hensigt at øge interessen for at starte egen virksomhed og for at udbrede kendskabet til de tilbud, der står til rådighed for nystartere, gennem-

føres et løbende oplysningsarbejde på uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser, finansieret og koordineret gennem iværksætterrådets sekretariat.